

Aisaia

Kadäni wakiken Profet kubätä Anutu täño manbiñam yäñahänkuk

2

Aisaia 2:1-5

Yawetä kome terak bänep kwini api pewän ahäneñ

¹ Aisaia, Emos täño nanakitä Juda kome ba Jerusalem yotpärareken api ahäwek yäñ ñode kañpäñ nadänkuk; ² * Kämi-kämi imaka ñode api ahäwek;

Yawe täño pomtä pom ätu bämopiken intäjukuninik api irek. Täñkañ pom uterak kudupi yottä api irek.

Ude irirän äma äbori äbori mäyaptä uken api äbäñ itneñ.

³ * Äbäñpäñ ñode api yäneñ; Äbäkañ Yawe täño pom ño terak äronpäñ Jekop täño Anutu unitäño kudupi yotken ärona.

Äronitna kudän ini gäripi nadäk täyak u niwetpäñ niwoñäreñirän kädet nintä täkta iwoyänkuko u kañ iwatna.

U imata, Yawe täño mantä Jerusalem u ahänkañ api weñ yäpmäñ kweko unita.

---

* 2:2: Sam 86:9; Ais 11:10, 49:6; Rev 11:15, 21:10
25:8-9; Luk 11:28; Jem 1:25; Apos 13:46-48

* 2:3: Sam

4* Unitä äma äbori äbori täño duŋwewek man yäpän siwoŋ tawäpäŋ äbot kubägän irit api pewän ahäneŋ.

Ude täñirän ämik täño tuŋum däpmän kwäkwä yäŋpewä imaka epän täga tänaŋi nitek api ahäneŋ.

Ude täŋkaŋ äbot kubätä äbot kubäta iwan wari nämo api täneŋ. Ba ämik täkta yäŋpäŋ-nadäk täktäk kädet wari nämo api täneŋ.

5* Eruk, Jekop täño äboriye, in äbäkaŋ Yawe täño penyänjek gänaŋ itpäŋ kuŋatna!

5

Aisaia 5:1-7

Wain epänta man wärani

1* Yäke! In nadäñirä notnapak tägagämän kubäta kap tewa. Kap uwä wain epänita yäŋpäŋ yäŋ-tewayän. Notnapak tägagämän unitä pom kubä terak, kome gakŋi säkgämäninik uken wain epän täŋkuk.

2Ukome duŋpäŋ mobä jiraŋ-jiraŋ kudup täñuren täŋpäŋ kwäpäŋ wain yet tägatäga piŋkuk. Ude täŋkaŋ iwanta yäŋpäŋ wain epän unita watä itta epän bämopiken yot käroni kubä täŋkuk. Ude täŋkaŋ wain mujipi yeŋ käkärirän ume ahäkta awaŋ kubä äneŋkuk. Ude täŋ paotkaŋ mujipi säkgämän wädäñirä yabäkta nadäŋkaŋ itsämbuk. Upäŋkaŋ mujipi waki jägämi-tägän wädäŋkuŋ.

---

* 2:4: Sam 96:13; Jon 16:8-11; Apos 17:31   * 2:5: Ais 50:10, 60:1;
Luk 1:79; Jon 12:35-36; Efe 5:8; Rev 21:24   * 5:1: Mat 21:33; Mak 12:1; Luk 20:9

³ Unita notnapak unitä ñode yänkuk; Eruk, Juda ba Jerusalem ämawebe, in näwerut. Netätä goret täyak? Näkña ba wain epän piñkuro u? ⁴ Näk nadätat, näk wain mujipi säkgämän ahäkta epäni säkgämän täñkut. Ude täñkuropäñ mebäri imata wain mujipi waki jägämi täkañ? Imaka kubä nämö täñkuro unita ude täkañ ba?

⁵ Unita apiño wain epäna unita jide täñpayän täyat u kwawak täwet ahäwayän; Näk wain epän unitäño yewa wärämurakañ tom ägwäritä äpmonkañ yeñ gatäñpäñ api näneñ. ⁶ Ude täñkañ epän kome u täñpa wawäpäñ pewa kohoräk dāräk-dāräk bipi api tädotpeñ kwek. Tädorirä täñkerut-kerut epän wari nämö api täñpet. Ba iwän kome uken takta api iniñ bitnäwet yäk. Notnapaktä ude yänkuk.

⁷ Eruk unitäño mebäri ñode; Isrel ba Juda ämawebe uwä Yawe kehäromi mähemi täño wain yeri piñkuko udewani. U gäripi nadäñpäñ watäni säkgämän it täñkukonik. Ämawebe kudän siwoñi täñjirä yabäkta gäripi nadäk täñkukonik. Ba äma ätu orañ yämiñpäñ täñkentäk-kentäk täñ yämiñjirä yabäkta nadäk täñkukonik. Upäñ nämö! U kudän wakiinik täk täñkuñonik. Uwä äma ätu komi yämiñpäñ yäniñ wärätpäñ iwan täñ yämiñkuñ.

6

Aisaia 6:1-13

Anututä Aisaia epän man iwetkuk

1* Intäjukun äma wäpi Usiatä kumbuko obañ uken kañkut; Ekäni äma ärowani täño mañirani bägup säkgämän terak wäpi biñam ärowani nitek mañit irirän kañkut. Täñpäkañ teki käronji unitä kudupi yot kudup tokneñpäñ itkuk. 2 Itkuko u punin terakä añero mäyaptä piñ kuñatkuñ. Añero kubäkubä piri 6 nitek. Täñpäñ piri yarätä inami dapun peñpipiñkuñ. Täñ, piri yarätäwä kuronjiyat uwäk täñpipiñkuñ. Täñ, piri yarätäwä piñ kuñatta. 3* Piñ kuñatkañ man näwetgäwet ñode täñkuñ; Yawe Kehäromi mähemi uwä kudupitä kudupitä kudupiinik!

Unitäño peñyäneki ba epmägettä komeni komeni it tokneñtak.

4* Täñpäkañ añero unitäño gera mämä ahäñirän kudupi yot unitäño mobätä kwaiñkuñ. Täñkañ gupetä yot tokneñkuk. 5* Ude ahäñirän gera ñode yänkut; Butewaki! Näk paorayäñ täyat! Näk mena jinom waki, ba äbotnaye imaka, meni jinom wakigän. Wära! Dapunatä intäjukun äma Yawe kehäromi mähemi u käyat unita jide täñpäñ api iret!

6* Ude yänjira añero kubätä kädäp gäyek bukäken nanik kätupmäñpäñ yäpmäñ piñ näkken äbuk. 7 Äbäñpäñ kädäp gäyek u mena jinomken yäputpäñ yänkuk; Ño ka yäk. Kädäp gäyek ñowä meka jinom terak irirän momika kewenirän unitäño kowata täretak uba!

8* Ude näweränkañ Yawetä ñode yänjirän

* 6:1: Kis 24:10; Mat 25:31; Jon 1:18; 1Ti 6:16; Rev 4:10, 7:15

* 6:3: Kis 15:11; Rev 4:8 * 6:4: Rev 15:8 * 6:5: Luk 5:8; Rev 1:16-17; Jem 3:2 * 6:6: Ais 53:5; Hib 9:14; 1Jo 1:7, 2:1-2; Mat 3:11

* 6:8: Mat 28:19-20; Apos 22:28, 26:16-17, 20:24; Efe 3:8

nadänkut; Netäpäñ api iwera kwek? Ba netä manbiñamnin api yäpmän kuñ nimek? Ude yänirän nadänpän yänkut; Näkä täga kwet! Näkpän nepmañpi kwa yän iwetkut. ⁹ * Ude yäwawä näwetkuk; Päñku äma äbot ño ñode kañ yäwet; Jukujin täwä api nadäneño upänkañ bänepjintä nämo api nadäwä täreneñ.

Dapunjintä api ijineño upänkañ nämo api kawä täreneñ.

¹⁰ Yawetä ude näwetpäñ ñode näwetgän täñkuk;

Gäkä ude yäwetpäñ ämawebe äbot ño bänepi täñpewi guñ tawut. Ba täñpewi jukuni pik täñpakan dapuri täñpipi.

Ude nämo täñpayän täyan uwä dapuritä imaka api kañ-däkñeneñ ba jukunitä api nadäwä tumneñ, ba bänepitä nadäkinik täñpäñ näkken äneñi äbänirä yäpa tägawäpäñ yepmañpero ujeta.

¹¹ Ude näweränä iwetkut; Yawe, man u kadäni jide ude api yän yäpmän ärowet? Ude yäwawä näwetkuk; Yän yäpmän kuñ itkañ imaka ñode ahäwayän täko unita itsämben;

Yotpärare it yäpmän kukañ uwä wañpäñ parirä ämawebe u irani yawat kireñpewä api kuñtäñpä kuneñ. Ba unitäño ketem epäni ba imakaniye u kudup paotiniñ api täneñ.

¹² Bureni, Yawe näkä ämawebe u kuduptagän yawat kireñpewa yotpärareni peñpeñ kuñ moreñirä komeni ude bumik nämo, jopitä jopiiniñ api pärek.

---

* **6:9:** Mat 13:14-15; Mak 4:12; Luk 8:10; Jon 12:40; Apos 28:26-27

¹³ Kokoki irayän täko u kudup api pewä paotneñ. Upänkañ päya madäwanitä käririñ tañpeñ ärok täkañ ude api ahäwek. Ämawebe kudup-tagän api paotneño upänkañ näkño äbot kodaki kudupi kubä api ahäneñ.

7

Aisaia 7:10-17

Anututä intäjukun äma wäpi Ahas kudän kudupi kubä iwönjäreñkuk

¹⁰ Eruk, Aisaiatä Yawe täño meni jinom yäpmanpäñ Juda täño intäjukun äma wäpi Ahas ñode iwetgän täñkuk;

¹¹ Gäkä kudän kudupi kubä gäwonjärehta Yawe Anutuka iwet yabä. Kudän jide käwayän nadätan u gäknaken gärip iwet yabä. Kumbani komeken ban umuken naniktä kudän kubä ahänjirän kakta nadätan, ba kunum gänañ naniktä ahänjirän kakta nadätan ba deken naniktä ahänjirän kakta gäripi nadätan u imaka, tägagän. Yawe iwet yabänjiri ini api gäwonjärewek.

¹² Ude yäwänä Ahastä yänkuk; Näk ude nämo täñpayän. Yawetä mebärini kwawak pewän ahäwut yän jop nämo peñ iwerayän. ¹³ Ahastä ude yäwänä Aisaiatä kowata ñode iwetkuk; Wa! De- vit täño orani, gäk juku peñpäñ nadäsi. Bitnätan uwä Anutu täño man utan ubayän. Utan unitä gañani namitak uwä imaka täpuri bumik. Upänkañ Anututä gañani udegän nadäkta nadäwätäk täpuri nämo täyan ba jide? ¹⁴ * Eruk, kudän kudupita iwet yabäkta bitnätan upänkañ Ekänitä ini kudän

---

* 7:14: Mat 1:23

kubä api gäwonjärewek. Kudän uwä ñode; Webe guban, ämakät nämo pärani kubätä nanak kok itpäñ nanak ämani kubä bäyawayän täko unitäño wäpi Imanuel yän api iwetneñ. ¹⁵ Täñpakan nanak unitä tägañpäñ waki ba täga täño mebäri nadäwän tärewäwä kähäräp umenikät bulimakau täño nonoñpäñ api näñpek. ¹⁶ Upänkan kadäni u nämo ahänirän ñode api ahäwek; Kome yarä täño intäjukun ämata bumta umuntak täyan, unitäño kome uwä ämani nämo, jop api pärek.

¹⁷ Kadäni uken Yawetä in bämopjinken kadäni waki kubä api pewän ahäneñ. Intäjukun äma gäkña ba nägät moräkaye ba ämawebekaye watä it yämik täyan u kudup terak api ahänj tamed. Bian Isrel kenta Juda duñ-weñpäñ ämik täñpäñ inigän inigän yäpmän daniñpäñ itkuño unitäño bäräpi irepmitpäñ api ahäwek. Bureni, kadäni uken Yawetä Asiria kome täño intäjukun äma komigämän ukät komi ämaniye inken api imagut yäpmänj äbek.

9

Aisaia 9:1-7

Intäjukun äma säkgämäninik kubä api ahäweko unitäño manbiñam

¹ *Bian Yawetä Naptali kenta Sebulun täño kome täñpän wawäpäñ yepmañpäñ mäyäk pähap nadänkuñ. Ude täñkukopän kadäni kubä ahäwayän täyakken kome ukäda, Mediterenian gwägu pähaptä päñku Jodan ume kukñi udude, ba Galili kome, äma äbanitä it täkanken u imaka, wäpi biñam yäpmänjirä kadäni waki irit u api paorek.

---

* 9:1: Mat 4:15

2 *Ämawebe bipmäñ urani gänañ kuñat yäpmäñ äbuño upänkañ penjäñek pähap kubä kañkuñ. Kumäkta biñam itkuñopäñ apiño penjäñektä penjäñeñ yämik täyak.

3 Bureni Ekäni, bänepi täñpidäm täñiri oretoret terak it täkañ. Ude täñ yämiñkuno unita bänep täga pähap nadäñ gamik täkañ, nak täñ-tägawani kadäniken yäpmäñpäñ oretoret täk täkañ ude, ba kome kubäkät ämik täñpäñ tuñumi yäyomägatpäñ oretoret terak inita yäpmäk täkañ ude.

4-5 Täñpäñ ñode täñ yämiñkuno unita oretoret täñkuñ; Gäk iwaniye täño kehäromi yäpmäñ äpun, iwaniye äbot Midian nanik unitäño kehäromi bian yäpmäñ äpuno ude.

Ba iwaniyetä komi piä pähap yämiñirä äneñi yämagutkuno unita. Täñkañ iwaniye täño ämik tuñum, ämawebekaye täño nägät ikek u kudup kädäp api pewi ijineñ.

Ude täñiri ämawebekaye-ken säkgämän irit kadäni api ahäñ yämek.

6 U imata, nanak paki kubä, nininken nanak ude ninta nimani. Nanak u ninta intäjukun itkañ api nibäñ niwarek. Ude täñirän wäpi mebäri mebäri ñode api iwetneñ;

Nadäk-nadäk Tägagämän Nimani,

ba Anutu Pähap,

ba Nanin Tärektäreki Nämo,

ba Kwini Terak Irit täño Intäjukun Äma yäñ api iwetneñ.

---

* 9:2: Mat 4:16; Luk 1:79

7 *Tänpäkanj intäjukun ämanin u Devit täño komeni yäpmänpäj itkanj ämawebeniye api yabäj yäwarek.

Tänkanj intäjukun itpäñ kehäromini täñ ahänirän yabäj yawat yewani gänäñ ämawebeniye ore-toret tänpäj bätaki terakgän api itneñ.

Tänkanj nadäwä äpani täktäk ba tänyäkñarani kädet terak nämo, kudän siwoñi terakgän yengämän pewäpäñ kañiwat piäni paot-paori nämo, pen api täñ yäpmäj ärowek.

Bureni-inik, Yawe Kehäromi mähemitä ämawebeniye ta nadäj yämikinik täk täyak unita nadäk kehäromi peyak uwä bureniñän api ahäwek.

11

Aisaia 11:1-10

Intäjukun äma kodaki api ahäwek

1 * Jesi täño äbot u päya madäwani täño doni ude itkanj upänkanj uken nanik kärük kodaki kubä imätpäj api ahäwek.

2 Äma u terak Yawe täño Munapiktä uwäk täñ imiñkanj nadäk-nadäk täga, ba ämawebeniye yabäj yäwatta kehäromi ba nadäk-nadäk api daiwän tokneñ imek.

Daiwän tokneñ imiñirän Yawe täño gärip u nadäwän tärewäpäñ gämoriken itpäñ api orañ imek.

3 Uwä Yawe gämorikengän itpäñ kuñatta gäripi api nadäwek.

---

* 9:7: Sam 72:11; Luk 1:32; 1Ko 15:24-28; Hib 1:8 * 11:1: Rev 5:5, 22:16

Tänkaŋ man epän tänpayän täyak uwä dapuritä äma täŋo gupi kak täyak uterak nämo api täŋpek. Ba äma ätutä man yänirä jukunitä nadäk täyak uterakgän nämo api täŋpek. Nämo, kädet siwoŋi iwatpäŋ man epän u tänpäŋ api yäpmäŋ daniwek.

⁴* Ude tänpäŋ kudän siwoŋi terak äma jäwäri täŋo nadäŋ bäräpi api yäpmäŋ daniwek. Ba äma täŋkentäki nämo u gäarak api irek.

Täŋ, meni komigämäntä momi ämata komi api yämek. Ba yäntären yämiŋirän äma waki täŋpanitä api kumneŋ.

⁵* Bureni, ämawebeniye nadäŋ yämiŋpäŋ kädet siwoŋi uterak api yabäŋ yäwarek.

⁶* Täŋkaŋ kadäni uken aŋ ägwärikät sipsip nanaki bok täga api itneŋ. Ba pusi ägwäri wäpi lepattä meme nanakikät döpmon bok täga api pätnen.

Bureni, bulimakau nanakikät laion nanaki ketem bok naŋpäŋ täga api kuŋatneŋ.

Täŋirä äma nanaktä watäni api it yämineŋ.

⁷ Ba bulimakau kenta bea ketem bok naŋirä nanakiye imaka, döpmon bok säkgämän api pätnen.

Täŋirä laion komitä bulimakautä-yäŋ muyen api näneŋ.

⁸ Täŋ nanak pakitawä gämok komi täŋo awaŋ meni dubinken täŋoret täga api täneŋ.

---

* 11:4: 2Te 2:8 * 11:5: Efe 6:14 * 11:6: Ais 65:25

9 * Bureni, Anutu täņo kudupi pom terak imaka komi ba täņpäwak ikek kubä nämo api irek. Täņkaņ gwägu pähap tokņeņpäņ pat yäpmäņ kuyak ude kome terak imaka kuduptagäntä Yaweta api nadäneņ.

10 * Täņpäkaņ kadäni Yawetä iwoyäņkuko uken Jesi äbotken intäjukun äma kodaki irayäņ täko unitä äma äbori äborita wärani säkgämän ude it yämiņirän yotpärareniken äbä gämoriken itkaņ wäpi biņam api oraņ imineņ.

12

Aisaia 12:1-6

Bänep täga kap

1 * Kadäni kubä ahäwayäņ täyak uken Isrel äbottä kap ņode api teneņ;

Yawe, nin ganiņ oretkamäņ. Imata, gäk kokwawak nadäņ nimiņkuno upäņkaņ u penpäņ bänepnin täņpidäm taņ nimiņiri täga itkamäņ.

2 * Unita bureni nadäņpäņ yäņahäkamäņ; Anutu uwä nimagurani ämanin bureni. U tubeņ kuņpäņ nämo api umuntäne.

Bureni, Yawe unitägän kehäromi nimiņirän ore-toret terakgän it täkamäņ. Anutu unitägän wakiken nanik nimagut täyak.

3 * Anutu uwä ume dapuri paotpaot ikek nämo. Täņkentäņ nimän yäņkaņ uken kuneņo uwä naņkaņ oretoret taņi api täneņ.

---

* 11:9: Ais 65:25; Hab 2:14 * 11:10: Rom 15:12 * 12:1: Ais 14:2; Sam 118:14 * 12:2: Kis 15:2; Mat 21:21-23; Rom 1:16; Rev 7:10 * 12:3: Ais 49:10, 53:1-3

- 4* Tãñpãkañ kadãni uken ñode api yãneñ;
 Oi, ämawebe, Yawe bãnep tãga man iwetpãñ
 tãñkentãkta unitagãn gera yãneñ.
 Ude tãñkañ pãñku ämawebe komeni komeni Yawetã
 kudãn tãk tãyak unita biñam kañ yãwerut.
 Tãñkañ ñode kañ yãwerut; Yawe uwã wãpi biñam
 ärowani!
- 5 Bureni, imaka säkgãmãn gãripi nitek Yawetã tãk
 tãyak unita yãñpãñ iniñ ubiñ tewut. Teñirã
 unitãño wãpi biñam komeni komeni kudup
 kuñ moreton!
- 6 Eruk, Saion nanik ämawebe, in oretoret gera
 terak kap tewut. U imata, Isrel ämawebe
 intãño Anutu kudupi uwã ärowaniinik. Uwã
 ämawebeniye bãmopiken it tãyak.

25

Aisaia 25:6-9

*Ekãnitã kumãñ-kumãñ tãño kehãromi api dãpmãñ
 tãrewek*

- 6* Tãñpãkañ Saion pom ño terak Yawe kehãromi
 mãhemitã ämawebe komeni komeni yepmãñ
 towikta äñnak-äñnak pãhap api tãñpek.
 Äñnak-äñnak u gãnañ tom ketem säkgãmãn, ba
 wain ume gãripi nitek äñnak-äñnak upãñ api
 tãñpek.

---

* 12:4: Kis 34:5-7; Sam 22:31, 71:16-18, 105:1; Plp 2:9-11 * 25:6:
 Mat 22:1-10

7 * Tãŋkaŋ pom ŋoken Yawetã kumãŋ-kumãŋ tãŋo tek kehãromi ãmawebe äbori äbori kuduptagãn uwãk tãyak uwã api dãpmãŋpãŋ weŋgajãhut tãŋpãn kunen.

8 * Bureni, kumãŋ-kumãŋ unitãŋo kehãromi utpewãn paotiniŋ api tãŋpek.

Yawe Ärowani uwã ãmawebe kuduptagãn konãmi dok api ärut yãmek. Tãŋpãŋ ãmawebeniye komeŋi komeŋi unitãŋo mãyak butewakini api wãrãmut yãmek.

Yawetã ude yãŋkehãrom tãyak.

9* Kadãni uken ŋode api yãnen; U kawut! Anutunintã ude uwã tãyak!

Unita nadãkinik tãŋ imiŋitna wakiken nanik nimagutkuk.

Bureni, Yawe u tuben kuŋitna jopi nãmo tãŋkuk. Nãmo, u tãŋkentãŋ nimiŋkuko unita oretoret pãhap tãna!

35

Aisaia 35

Anutu tãŋo ãmawebeniye tã oretoret bumta api tãnen

1-2 Kome jopi kawukitã oretoret api tãŋpek. Bureni, kome waki unitãkaŋ kãmiwã gãripi nitek api ahãwek, Lebanon tãŋo pom terak ba Kamel kenta

* 25:7: Mat 27:51; 2Ko 3:13-18; Efe 3:5-6, 4:18; Hib 9:24, 10:19-21

* 25:8: 1Ko 15:26,54; Hib 2:14-15; Rev 7:17, 20:14, 21:4 * 25:9: Sam 37:5-7, 62:1

Saron awaŋken imaka imaka säkgämän ahäk täkaŋ ude bumik.

Täŋkaŋ oretoret täŋpäŋ kap bumta api tewek.
Ude ahäŋirän ämawebe Yawe Anutu täŋo
kehäromi, wäp biŋam ba epmäget api käneŋ.

³ Unita äma kehäromini nämo ba äma kujari kwai-
wani manbiŋam u yäwetpäŋ bänepi kaŋ
täŋkehäromtaŋ yämik täŋput.

⁴ * Täŋkaŋ äma täŋumun-umun täŋpani ŋode yäwet
täkot; Kwaineŋo! Kehärom taŋpäŋ itkot.

Nadäkaŋ? Anutujin äneŋi äbäŋkaŋ iwanjiye
kokwawak nadäŋ yämiŋpäŋ komi piä api
yämek. Täŋkaŋ inä api tämagurek.

⁵ * Täŋpäkaŋ kadäni uken dapuri tumbanitä dapun
api ijineŋ, ba man nämo nadäwanitä api
nadäneŋ.

⁶ Kuroŋi wakitä pidäm tawäpäŋ tubupeŋtäŋ api
kuŋatneŋ. Ba meberi bäräpitä man gera
yäŋpäŋ oretoret kap api tenenŋ. Täŋpäkaŋ
kome kawukiken ume dapuritä ahäŋkaŋ
kome jopiken kudup api kuŋatneŋ.

⁷ Bureni, kome kekeki, tom ägwäri-tägän iraniken
ume gwägu tokŋeŋpäŋ wädan ahäŋ bum-
bum api tänenŋ.

⁸ * Täŋpäkaŋ uken kädet taŋi kubä api pärek. Kädet
uwä wäpi Kudupi Kädet yäŋ api yäneŋ. Äma

* 35:4: Hib 12:4-13 * 35:5: Ese 29:6-7; Mat 11:5; Luk 7:22

* 35:8: Hib 10:20-23; Efe 2:10; 1Te 4:7; 2Ti 1:9; Tai 2:11-14

bänepi nämo ket urani ba guŋ kädet waki-waki tänpänitä kädet u nämoinik api iwatneŋ.

⁹ Ämawebe kädet u iwatnayän täkaŋ uwä laion ba iwan ätu nämo api yabäneŋ. Nämo, ämawebe wakiken nanik yämagurani unitägän kädet uken kuŋ-äbäŋ api täneŋ.

¹⁰* Bureni, ämawebe Yawetä inita biŋam suwawanitä komeniken äneŋi kukta kädet u oretoret terak api iwat yäpmäŋ äroneŋ.

Kap teŋtäŋ äroŋtängän Saion api kaŋ-ahäneŋ.

Täŋkaŋ uken butewaki nadäwätäk paotiniŋ tänpänkaŋ oretorettä oretoret pähap api täŋ yäpmäŋ äroneŋ.

40

Aisaia 40:1-11

Bänep pidämtak man

¹ Anutujintä ŋode yäyak;

Ämawebenaye konäm butewaki terak itkaŋ u päŋku bänepi tänpidäm tänpäŋ yäniŋ käwat.

² Jerusalem nanik kwini man ŋode yäwet; Komi piä nadäŋ yäpmäŋ äbuŋo u paotak. Momijin täŋo kowata nadäwä tärekaŋ. Ekänitä momijin peŋ tamitak yäŋ yäwet.

³* * Tänpäkaŋ äma kubätä gera ŋode yäyak; Kome ämani nämoken Yawe Anutunintä äbäktä kädet täwitpäŋ kaŋ yäpä-siwonŋaŋ imut!

⁴ Ume kubat kudup yejämbut ba pom kudup äneŋpewä manpäpän uteragän pekot.

---

* **35:10:** Rev 7:9, 14:1-4, 15:2-4, 19:7   * **40:3:** Mat 3:3; Mak 1:3;
Jon 1:23   * **40:3:** Luk 3:4-6

Tänpänj kome äpmonkaŋ-ärok tänpewä uterakgän kaŋ irut.

5 Ude tänirä Yawe täŋo kehäromi ba penyänjektä kwawak ahänirän ämawebe kuduptagän api kaŋpäŋ nadäneŋ. Man ŋo Yawetä ini yänjkuk.

6* Tänpäkaŋ äma kubätä ŋode näwetkuk; Gera terak yänjahä! Yäwänä ŋode iwet yabänkut; Man jidepäŋ yänjahäwet?

Yäwawä ŋode yänjahä yän näwetkuk; Äma kuduptagän u mup ude yäk. U kadäni keräpigän mup irori ude it täkaŋ yäk.

7 Yawetä meni woŋ piänirän mup kubit tak täkaŋ ba irori täŋo kaŋgäripi u paot täkaŋ. U udegän ämatä kadäni käroŋi nämo it täkaŋ yäk.

8 Bureni-inik, mup kubit tak täkaŋ ba irori täŋo kaŋgäripi u paot täkaŋ upän Anutunin täŋo manä tärek-täreki nämo api irek.

9 Unita Jerusalem, gäk pom käroŋi kubä terak äroŋpäŋ manbiŋam tägagämän u gera terak yänjahä. Juda kome täpuri täpuri uken umunkät nämo kwawakinik ŋode yänjahänpäŋ yäwet; Ŋo kawut; Anutujin äbatak!

10* Man u bureni-inik. Ekäni Ärowanitä kehäromi nitek äbatak. Äbänpäŋ intäjukun itkaŋ kehäromi u terak ämawebe kuduptagän yabän yäwat piä täk täyak. Täŋkaŋ ŋo

---

* 40:6: Jem 1:10-11; 1Pi 1:24-25   * 40:10: Ais 62:11; Rev 22:12

kawut! Äbänjirän ämawebe waki keriken nanik yämaguranitä iwat yäpmänj äbäkañ.

- 11* Täñpakañ Ekäni unitä yawakiye watä säkgämän ñode it yämik täyak; Sipsip nanaki ude bäyañ yämik täyak. Ba miñjiye kwini terak yabänj yäwarirän kuñat täkañ.

42

Aisaia 42:1-9

Ekäni täño epän äma unitäño manbiñam

- 1* Yawetä ñode yäyak;
 Ñowä epän ämanata näkña iwoyänkut yäk. Ñowä näkñaken bänepna gämäni. U täñkehäromtañ imik täyat. Uterak Munapikna peñ ima täñkentänj imiñirän ämawebe Anutu täño äbot nämo täñpani kuduptagän näkño kädet siwoñi iwatta yäwetpäñ yäwoñärek api täñpek.
- 2* Uwä yänawät-awät nämo api täñpek ba nämo api yabänj kärkeñewek. Ba mani kotäk kädet miñjin-miñjin gera yänpäñ-yäk täñjirän nämo api nadäneñ.
- 3 Bänep kwini terak api kuñarek. Uwä tepärañ kujat pidämi kubä nämo tokärek ba kädäp täpuri ijiñirän nämo däpäñ kumneñ. Täñpakañ epäni täñ yäpmänj kuñirän kädet siwoñi säkgämän api ahänj morewewek.
- 4 U epäni bänep bäräp terak nämo api täñpek. Ba bänepi nämo putärewäpäñ täktäk siwoñi kome terak api täñkehärom täwewek. Täñpäñ

---

* 40:11: Ese 34:15; Jon 10:11   * 42:1: Mat 3:17, 17:5; Mak 1:11;
 Luk 3:22, 9:35   * 42:2: Mat 12:18-21

ämawebe äbot nämo tänpäni kuduhtagän
bänepi unitäno man kädēt terakgän api
wohutneņ yäk.

5* Yawe Anututä nođe yäyak;

Näk kunum tänpän pewa pipiyänpäņ patkuk.
Ba kome imaka, tänpän pewa pipiyänpäņ
parirän imaka imaka u terak itkaņ u kudup
näkä tänpän yepmaņkut. Näkägän ämawebe
kuduhtagän kome pähap uterak kuņat täkaņ
unita mänit irit ikek piän yawat täyat.

6* Eruk, imaka udewani tänpäni näkä nođe
yäyat; Yawe näkä kudupi iritna kwawak
pewi ahäkta yän-gämagutkut. Tänpän ketka
gepmäņitpäņ watäni api it gamet.

Gäkä terak ämawebe komeni komenikät topmäk-
topmäk kubägän api tänpet. Ba näkä tänpewa
guņ ämawebe täno topän api iren.

7 Dapun tumäk tänpewi dapun api ijineņ. Ba
ämawebe bipmäņ urani täno topmäk-topmäk
terak it täkaņ u pit yämiņpäņ api yepmaņpi
kuneņ.

8 Näkṇawä Yawe, wäpna ude. Wäpna biņam äma
kubäta biņam täkta nämo nadätat. Ba naniņ ore-
toret u kudup näka biņamgän. Ämawebetä anutu
jopi kubä iniņ oretta bitnätat.

9 U kawut! Man bian yänkuro u bureni nitek
täņkuk. Tänpäkaņ nowä imaka kämi ahäkta
yäwanipän täwetat. Imaka kodaki u nämo

---

* 42:5: Sam 24:1-2, 102:25; Apos 17:24-25 * 42:6: Ais 49:6; Luk
2:32; Apos 13:47, 26:23

ahänirä unitäjo mani intäjukun täwera
nadäkaŋ.

Aisaia 42:10-21

Anutu iniŋ oretoret kap kubä

¹⁰ Ämawebe äbori äbori, in Yawe iniŋ oretta kap
kodaki kubä teŋ imut!

Ba gwägu terak kuŋ äbäk täk täkaŋ in uwä udegän,
wäpi yäpmän akuwut!

Ba tom gwägu gänäŋ it täkaŋ in imaka, wäpi iniŋ
orerut!

Tänkaŋ ämawebe kome käwuri käwuri nanik, in
udegän, kap kodaki Yaweta teŋ imut!

¹¹ Täŋkaŋ kome kawuki ini ba ämawebe
yotpärare kome kawukiken ittän kuk täkaŋ,
Keda kome ba Sela yotpärareken nanik in
Anutu wäpi iniŋ orerut.

In pom terak-terak äronkaŋ oretoret terak gera
mämä täkot!

¹² Täŋkaŋ ämawebe kome täpuri täpuri gwägu gänäŋ
ittän kuk täkaŋ unitä Yawe wäpi biŋam
yänahänpäŋ yän-iniŋoret täkot.

¹³ Eruk u kawut! Yawe uwä komi äma kehäromi
ude, ämik täkta akutak. Akuŋpäŋ ämik
täkta pidäm taŋkaŋ ämik gera yäyak.
Tänkaŋ kehäromini jide u iwaniye kwawak
yäwoŋärek täyak.

*Ekänitä ämawebeniye täŋkentäkta yänkehäromtak
man yänjuk*

¹⁴ Ekänitä ŋode yäyak;

Kadäni käroni kokwawakna käbop penpäŋ
kwikinik, mankum it täyat yäk. Upänkaŋ
apiŋo gera kähän, webe nanak bäyanayän

- yänkaŋ kähän yäk täkaŋ ude yäwayän yäk. Näk jop itkuropän apiŋo epän tänpayän kehäromi yäpmäntat yäk.
- 15 Näk pom taŋi ba täpuri u kudup api peŋ awähuret yäk. Täŋkaŋ päya ba mup kudup tänpewa api kubit täneŋ. Täŋkaŋ ume taŋi ba gwägu u kudup tänpewa api kawuk täneŋ.
- 16 * Täŋpäkaŋ ämawebenaye yämagut yäpmän kädet bian nämo äbaniken api äbet. Apiŋo dapuri tumbani bipmän urani itkaŋ upänkaŋ bipmän urani iwat kireŋpäŋ peŋyänjek api yämet yäk. Täŋkaŋ kädet goreri yäpa-siwonŋawäkaŋ ämawebenaye ugän api kuneŋ. Yänkehäromtak man yäyat ŋo bureniŋän api täŋpet yäk.
- 17 * Upänkaŋ ämawebe nadäk-nadäki yäwik terak pek täkaŋ u yäwat kireŋira mäyäk pähap mät nadäneŋ.
- 18 Täŋpäkaŋ Ekänitä ŋode yäyak; Isrel ämawebe inä guŋ bumik, ba dapunjin tumbaniinik yäk. Unita jukujin pik dätpän man nadawut. Ba dapun ijiwä kut.
- 19 Inä Yawe näkŋo watä epän täŋ namiŋpäŋ näkŋo manbiŋam yänahäkta iwoyänkut. Upänkaŋ inä guŋ bumik, ba dapunjin tumbani, äma guŋ ba dapuri tumbani u yärepmitpäŋ guŋinik, dapunjin tumbaniinik yäk.
- 20 Man yäkyäkna kädet ba täktäkna kädet kaŋpäŋ nadänkuŋo upänkaŋ man yänkut ba imaka täŋkuro u ket kaŋpäŋ nadäk nämo täŋkuŋ.

* 42:16: Luk 1:78-79; Efe 5:8; Rom 5:8-10, 8:29-31; 1Pi 1:3-5

* 42:17: Kis 32:4,8; Sam 97:7

- 21 Nadäkaŋ? Yawe näka siwoŋi kudupi yäŋ nadäneŋta baga manna u epmäget ba biŋam ikek pekta gäripi nadänpäŋ penkut.

43

Aisaia 43:16-21

Anututä imaka kodaki kubä api täŋpek

- 16 Yawetä ŋode yäyak;
 Bian näkä gwägu taŋi bämopiken kädet täwitkut.
- 17 Ude tänpäŋ iwan komi äma ba unitäŋo hos karis täŋyäkŋatpewa kädet u iwat yäpmäŋ äbäŋkä waŋpäŋ paotiniŋ täŋkuŋ.
 Paotpäŋ äneŋi nämo akuŋkuŋ. Uwä ämatä topän döpä kumäk täkaŋ ude bäräneŋ paotkuŋ.
- 18 Ude täŋkuro unita ŋode täwetat;
 Imaka bian ahäŋkuko unita nämo nadäneŋ. Ba imaka bianita nämo juku pineŋ.
- 19 * Nadäkaŋ? Näkä imaka kodaki kubä pewa ahäwayäŋ täyak. Eruk, ahätak ŋo nämo kaŋpäŋ nadäkaŋ? Näkä kome jopiken kädet täwitat. Ba kome kawukiken ume pewa ahäkaŋ.
- 20-21 * Näk ume kome kawukiken pewa ahäk täkaŋ unita tom ägwäri, aŋ ba gwektä naniŋ oret täkaŋ.
 Ba äma äbotnaye näkŋata biŋam itneŋta iwoyänpäŋ yepmaŋkuro u näkŋo wäpna yäpmäŋ akuŋpäŋ kwawak pewut yäŋpäŋ ume yepmäŋ towik täyat.

---

* 43:19: Rev 21:5 * 43:20-21: Luk 1:74-75; 1Ko 6:19, 10:31; Efe 1:5-6; Kol 1:16

44

*Aisaia 44:6-8**Yawe bureni kubä-tägän itak*

6* Yawe kehäromi mähe mi, Isrel täño intäjukun äma ba täñkentäki pähap unitä ñode yäyak; Näkägän intäjukuninik ba mädeninik itat.

Anutu kubä nämo itak. Anutu bureni-inik u näk kubägän yäk.

7* Jide? Näk udewani kubä itak ba? Itak u täñpäwä ini-tägän ini kwawak niwonjäñjirän kañpäñ nadäna.

Ba imaka bianinik ahäwani, yäput pektä it yäpmäñ äbätak unitäño mebäri,

ba imaka kämi ahänayäñ täkañ unitäño mebäri imaka, yäñahäñjirän kañ nadäna.

8* Upäñkañ ude nämo! Ämawebenaye, in umuntañpäñ kujat kwaik täneño!

Imaka kämi ahäkta bianiinik täwetkuro u bureni ahäñjirän kañpäñ nadäñkuño unita biñami api yäñahäneñ.

Unita jide nadäkañ? Anutu näk ñodewani kubä itak? Nämo, näk kubä nämo itak yäñ nadätat. Näk kubä-tägän intäño mobä kujat kehäromigän, intä yeñgämä pekta itat.

45

*Aisaia 45:1-7**Anututä guñ äbot kubä täño intäjukun äma u piä man iwetkuk*

---

* 44:6: Ais 48:12; Rev 1:17, 22:13   * 44:7: Stt 17:7-8   * 44:8: Apos 1:8, 14:15, 17:23-31

¹ Yawetä Sairus intäjukun äma itkaŋ ämikken äma äbori äbori täŋo kehäromi yäpmäŋ äpäkta iwoyänjuk. Täŋkaŋ intäjukun äma ätu täŋo wäpi biŋam awähutta Sairus iniŋ kireŋpäŋ yotpärare kubäkubä täŋo yämabam dät imik täyak. Unita Yawetä Sairus ŋode iwetak;

² Näk intäjukun kuŋkaŋ kädet api täwit gamet. Näk pom däpmäŋ kokoyänpäŋ täŋdudumtak täŋtätŋ kuŋira kädet api pärek. Täŋkaŋ yämabam täŋkehärom takta ain kehäromipäŋ meham tak täkaŋ u api däpmäŋ äreyäŋ täŋpa kuneŋ. ³ Ude täŋkaŋ iwan äma unitäŋo moneŋ tuŋum täga ämatä nämo yäpnaŋiken käbop pewani u yäpmäŋpäŋ api gamet. Täŋira api nadäwen; Näkägän Yawe. Isrel täŋo Anutu wäpka yänpäŋ gämagutkuro ubayäŋ.

⁴ Nadätan? Piä ämana Isrel, näkŋata biŋam iwoyänjukuro u täŋkentäkta gäk iwoyänpäŋ yän-gämagutkut. Gäk näka nämo nadäk täyan upäŋ näkŋa-tägän iwoyänpäŋ wäp biŋam taŋi gamiŋkut. ⁵ Bureni, näk kubä-tägän Yawe. Anutu kubä nämo itak. Gäk näka nämo nadäk täyan upäŋ näkägän kehäromi gamik täyat.

⁶ Ude täŋ gamik täyat uwä mebäri ŋodeta; Ämawebe edap dapuri äbani käda ba äpmonŋpani käda ba kukŋi kukŋi u kuduptä ŋode nadäneŋta; Anutu kubä nämo itak. Yawe Anutu näk kubägän.

⁷ Näkägän yänira peŋyänjek ba bipmäŋ urani ahäk takamän. Ba näkägän kadäni täga ba kadäni waki u yänira ahäk täyak. Yawe näkägän imaka u kudup täŋpewa ahäk täkaŋ.

...

Aisaia 45:20-25

Ämawebe kuduhtagän Ekäni gämoriken api itneŋ

20 Yawetä ɲode yäyak; Ämawebe äbori äbori ämik gänaŋ nämo kumbani in kudup näkɲo man piäken äbä irut. In anutu jopi päya kujatpäŋ paiwani yäpmäŋ kuŋat täkaŋ. Täŋkaŋ anutu täga nämo täŋkentäŋ taminanŋi uken yäŋapik täkaŋ. Inä guŋ bureni-inik! 21 Unita äbäŋkaŋ injin kubäkubä mebärijin iŋamnaken kwawak yäŋahäwut. Täŋkaŋ injin-tägän näwetgäwet täŋpäŋ kawut; Anutu jidewanitä imaka apiŋo ahäkaŋ unita bian ude api ahäwek yäŋ yäŋkuk? Uwä Yawe näkägän yäŋahäŋkut. Näk ämawebenaye waki keriken nanik bureni yämagurani Anutu siwoŋi ubayäŋ.

22* Unita komen ämawebe kuduhtagän in näkken äbäŋ moreŋirä yäpätägak piä täŋ tama! Nadäkaŋ? Näkägän Anutu bureni. Näk udewani kubä nämo itak. 23* Näkɲa wäpna terak mena kudupi siwoŋitä yäŋkehäromtak man yäŋkuro u nämoinik api awähuret. Näk ɲode yäŋkut; Komen ämawebe kudup näkkengän äbäŋpäŋ gukut imäpmok api täŋ namineŋ. Näkägän nadäŋ namiŋpäŋ kuŋatta api yäŋkehärom täneŋ. 24* Täŋkaŋ uwä näka ɲode api yäneŋ; Yawe-tägän täŋkentäŋ nimiŋpäŋ kehäromi nimiŋirän iwan täŋo kehäromi yäpmäŋ äpäk täkamäŋ. Upäŋkaŋ ämawebe näka gaŋani nadäk täkaŋ uwä mäyäk taŋi api yäpneŋ.

25 Täŋpäkaŋ Jekop täŋo äboriye uwä Yaweken irit täga kaŋ-ahäŋpäŋ yäŋ-iniŋ oretoret api täneŋ.

---

* 45:22: Nam 21:8-9; Jon 3:13-16, 6:40; Hib 12:2   * 45:23: Rom 14:11; Plp 2:10-11   * 45:24: 1Ko 1:30

49

*Aisaia 49:1-18**Anutu täjo piä watä äma*

1* Oi, ämawebe komeni komeni, in juku peñirä man kubä ñode täwera nadäwut;

Näk nämo ahäjira Yawetä näkä watä epän täñ imikta iwoyäjkkuk. Täñkañ meñ koki gänañ irira wäpna namiñkkuk.

2* Täñpäkañ Ekäni uwä näk mani yäjähäkta mena wädäwän pärañiik täñirän keritä watä it namiñkkuk.

Ba epäni täkta näk tenäj pärañ ude kahätpäj yäkiken daiñpäñ ämetkkuk.

3 Ude täñpäñ näwetkkuk; Isrel, gäk nadätan? Gäk näkño watä epän ämana yäk. Gäk näkño epän täñiri ämawebetä näkño peñyäjek ba kehäromina kwawak api kañpäñ nadäneñ yäk.

4 Ude yäjirän näk iwetkkut; Yawe, ude nämo kak täyat. Näk epän tañi täñira bureni udewani kubä nämo ahäjkkuk.

Epän täntäj kuñtäyiwa kehäromina kudup paoränpäj jopi täñkkuk yäj iwetkkut.

Upäjkañ jop uken. Nadäwätäk nämo täk täyat. Nämo, Yawetä ini epäna u kañpäñ nadänpäj uterak kowata api namek yäj nadätat.

5 U imata, Yawetä ini watä piä täñ imikta gupna meñ koki gänañ täñpäñ peñkkuk. Näk täñpäñ peñkuko uwä Isrel ämawebe, Jekop

---

* 49:1: Jer 1:5   * 49:2: Hib 4:12; Rev 1:16

täño äboriye u äneji yämagut päñku Yawe gämoriken yepmakta täñkuk. Täñkañ iniwä nadäñ namikinik täñirän kehäromi uken nanik yäpmäk täyat.

- 6 * Täñpäkañ Yawetä ñode näwetkuk; Jekop täño äboriye, Isrel ämawebe yarägän nämo paotkuño u näkña dubinaken äneji yämagut yäpmäñ äbäk-äbäk u epän pidämi bumik yäk. Täñ epän tañi kubä ñode gamikgän api täñpet yäk. Gäk guñ ämawebe äbotta penyänjek api yämen. Ude täñpayäñ täno uwä näkñaken äbäk-äbäk kädet uwä ämawebe komeni komenitä api nadäwä tumneñ.

Anututä ämawebeniyea butewaki nadäñ yämiñpäñ äneji api yäpän täganeñ

- 7 Yawe täño epän ämani uwä äma ekäni ekäni gämoriken itkañ watä piä täñ yämik täyak. Täñirän ämawebe komeni komenitä iwan täñ imik täkañ. Upäñkañ Yawe, Isrel täño Anutu Kudupi ba Yäpätägak Äma bureni unitä ñode iwetak; Intäjukun ämatä gabäñkañ ganiñ oretta api akuneñ. Ba äma ekänitä gwäjiñ äpmonpäñ api ganiñ oretneñ.

U imata, Yawetä epän ämani gäk iwoyänpäñ gepmañkuko unita. Täñkañ Isrel täño Anutu Kudupitä yäñkehäromtak man yäk täyak u nämo wärämüt täyak. Nämo, u bureniğän täk täyak.

- 8 * Täñpäkañ Yawetä ämawebeniye ñode yäwetgän täyak;

---

* 49:6: Ais 42:6; Luk 2:32; Apos 13:47, 26:23   * 49:8: 2Ko 6:2

Orakorak kadäninaken api nadän tamet, ba yäpätägak-tägak kadäninaken api täñkentän tamet. Näk watä säkgämän it tamiñpäñ intä terak ämawebe komeñi komeñi ukät topmäk-topmäk kubägän api täñpet.

Näkä komejin iwantä täñpä wawäpäñ penkuño u yäpa tägawäpäñ nadän tamiñira äneñi api koreneñ.

⁹ Täñkañ ämawebe komi yotken irani yäniñ kireñpewa api äpämañ kuneñ. Ba ämawebe bipmäñ urani gänañ irani u api yäweret; Penyänjekken äbut!

Ude yäwerira äbäñpäñ sipsip pom terak muyen säkgämän nañpäñ it täkañ ude api itneñ.

¹⁰ * Uwä ume ketemta wari nämo api yeneñ. Täñkañ edap ba mäñit kädäp ikektä wakiinik wari nämo api yewek.

Nämo, nadän yämikinik täñpani ämatä yämagut päñku ume dapuri tägaken api yepmañpek.

¹¹ Täñpäkañ pom näkña yänjira ahänkuño u yäpmäñ äreyänpäñ täñ-budäniñpäñ pewa ämawebenayeta kädet pähap api pat yämek.

¹² Ude täñjira ämawebenaye kome ban it täkañken naniktä api ämneñ. Uwä edap äbani kända ba kukñi kukñi naniktä api ämneñ. Ätuwä Aswan yotpärare, Isip komeken naniktä api ämneñ.

¹³ Unita kunum, gäk oretoret kap teyi! Ba kome, gäk imaka, oretoret gera yäyi! Ba pom, in imaka, oretoret kap yän-tekot!

---

* 49:10: Rev 7:16-17

Imata, Yawe uwä ämawebeniye komi piäken iranita butewaki nadäñ yäminpänj api yäniñ bitnäwek.

14 Upänkañ Jerusalem ämawebetä ñode yänkuñ;
Yawetä mäde utpän ninta guñtakinik täyak yäk.

15 Ude yänirä Yawetä kowata ñode yäwetak; Jide?
Meñ kubätä iniken nanaki nonoñi nanpän
tägawani kubäta kañäwaräkuk tänpän täga
guñ täwek?

Meñ ätutä ude käwep täneño upänkañ näk inta ude
täga nämoinik täñ tamet.

16 Jerusalem, näk gäka täga nämö api guñ täwet.
Nämö, gäkño wäpka ketna bänepiken kudän
täñkuro u kañ itat.

17 Nadätan? Nanakaye äneñi äbänirä äma tänpä
wankuño u gabä kätänpenj api metänpenj
kuneñ.

18 Unita dapun pärewat tänpänj yabäsi! Nanakaye
ukäda-käda naniktä äbä peronpänj gäkken
ämnyänj.

Yawe Irit mähemi näkä bureni ñode gäwetat;
Ämawebekayeta gäripi pähap nadänpänj
oretoret api tänpän, webe kubätä äpikät
kentänpänj itdayänj nadänkañ oretoret
nadänpänj tek säkgämän täñpeko ude.

50

Aisaia 50:4-11

Anutu täño watä äma uwä man buramik täñpani

- 4 Ekäni Yawetä äma kehäromini paorani täñ-mehamtañ yämetta näwetpäñ näwoñärenpäñ mena täñpidäm tañkuk. Ba unitä tamimañ tamimañ man näwet täyak unita gäripi nadäkta bänepna täñpidäm tak täyak.
- 5 Täñkañ Ekäni Yawetä nadäk-nadäk namik täyak unita näk ärowani kudän täñpäñ mäde nämo ut imik täyat.
- 6 * Täñpäkañ jop yabäñira ämatä iwänaptä päripmäñpäñ geñna pujiñ iñitpäñ dätkuñ. Ba man waki näwetpäñ iwit iñamna dapunken ut näbatnayäñ täñirä iñamna dapun nämo peñpipiñkut.
- 7 Täñpäkañ Ekänina Yawetä täñkentäñ namik täyak unita man waki näwet täkañ unitä täga nämo nurek.
- Nämoinik! Näk kehärom tañpäñ epäna täk täyat. Näk ñode nadäk täyat; Epän täk täyat unita mäyäk täga nämo api yäpet.
- 8 * Anutu dubinaken itak unitä näka api yäwek; Äma ño goret kubä nämo täñpani yäñ api yäwek.
- Anututä näka ude yäwayäñ täyak unita äma kubätä manken nepmañpayäñ nadäweko uwä, eruk, ini nepmañpänkañ Yawe iñamiken bok kañ itda!
- 9 Ekäni Yawetä ini täñkentäñ namik täyak unita netätä näka goret täñpani äma yäñ täga yäwek? Nämoinik, äma näka jop manman

---

* 50:6: Mat 26:67; Mak 14:65   * 50:8: Rom 8:33-34

näweranitä wanpän tek gwaktä nan-äreyän
tänpä kuk täkan ude api täneñ.

- 10 Unita ämawebe Yawe gämoriken kuñatpän watä
ämäni näkno man buramik täkan in uwä
nämo umuntäneñ. Bipmän urani pähap
gänañ kuñatnayän täno upänkan nadäk-
nadäkjin kudup Yawe terak penpen kuñat
täkot. Burenä, Anutuñin terak yengämä
pewäpän itkot.
- 11 Täñ ämawebe in Yaweta nadän imikinik nämo
täñkan bipmän uraniken kädet kanpen
kukta injin-tägän topän iññ-yänek täkan
uwä, eruk gwäk pimiñpän ugän iwat täkot.
Upänkan intä kome päñku itnayän täkan u Yawetä
iwoyän tamiñkuko uwä komi paot-paori
nämo täno bägup.

52

Aisaia 52

Jerusalem wanjukopän Yawetä yäpän täganjuk

- 1 * Eruk, Anutu täno kudupi yotpärare Jerusalem,
gäk aku! Akuñpän täñkehärom tanpän
itkan epmäget säkgämän säkgämän tek ude
wädäwi ärowut.
Nadätan? Guñ äbot, Anutu täno бага man nämo
iwarani u gäk tänpäwakta gäkno yewa gänañ
äneñi nämoinik api äroneñ.
- 2 Unita täñbute-bute penpän kugun däpmän
äreyänpän äneñi intäjukun kan it.

---

* 52:1: Rev 21:2,27

Tänpäj iwan täño yen kehäromi kotäkaken topani u
pirärenpäñ äneñi säkgämän kañ it.

³ Unita Yawetä ñode yäyak; Ämatä in nämo
suwañpäñ komi piäken tepmakta jop yäj-
täkñat yäpmäj kuñkuñ. Eruk udegän, komi
piäken nanik äneñi tämagurayäj täyat u
moneñ nämo peñpäñ api tämaguret.

⁴ Täñkañ ämawebenaye Isip komeken itta pengän
äpmonkuño uwä iniken gärip terak
äpmonkuñ. Täñpäkañ kämiwä Asiria naniktä
päbä yepmäñitpäñ yämagut yäpmäj päñku
komi piäken yepmañkuñ.

⁵* Täñpäkañ apiñode Babilontä udegän täñ yämitak.
Ämawebenaye nämo suwañpäñ komi piäken
yepmakta yäj-yäkñat yäpmäj kuñkuñ.

Komi piäken yepmañkañ intäjukun it yämiñpäñ sära
man yäwet täkañ. Bureni, kepma kepma
wäpna yäpmäj äpäk täkañ.

⁶ Unita kadäni näkä iwoyäwayäj täyatken uken
ämawebenaye iwan keriken nanik yämagurira
ñode api yäneñ;

Bureni, Yawetä ude api täñpet yäj yäjku u bu-
reni ahätak yäj api nadäneñ. Ude nadäwä
tumbäpäñ Anutu u bureni yäj api nadäneñ.

*Ämawebe kuduptagäntä Anutu täño kehäromi
kwawak api käneñ*

⁷* Äma manbiñam tägagämän yäpmäj äbäk täkañ
unitäño kuroñi säkgämän yäj yäwut!

---

* 52:5: Rom 2:24 * 52:7: Ais 40:9, 61:1; Luk 2:10; Rom 10:15;
Efe 6:15

Binjam man tägagämän yäpmäj äbäk täkaŋ uwä
 ɲode; Saion pomken irani, Anutu täŋo
 bänep kwini inken pätak. U wakiken
 nanik tämagut täyak. Bureni, Anutujin uwä
 intäjukuninik itak!

⁸ Oi! Juku penpäŋ nadäwut; Watä ämajiyetä bänep
 oretoret terak gera pähap yäj irirä. Äma
 uwä ini dapuritä Ekäni Saion pom äneŋi
 äbäŋirän api käneŋ.

⁹ Unita Jerusalem yotpärare, gäk wanpäŋ pat
 yäpmäj äbatan upäŋkaŋ oretoret pähap
 nadäŋpäŋ kap inigän kubä te!

U imata, Yawetä Jerusalem ämawebe butewaki
 täŋkuŋopäŋ wakiken nanik yämagurirän
 butewakini paotkuk.

¹⁰ Bureni-inik, Yawetä ämawebe komeni komeni
 injamikenä iniken kehäromini kudupi
 kwawak api yäwoŋärewek.

Täŋirän ämawebe uken-uken nanik u kuduptä
 Anutunin täŋo yäpätägak epän api kaŋpäŋ
 nadäneŋ.

Anutu täŋo epän ämatä komi bäräpi terak äroŋkuk

¹¹ * Eruk, Babilon kome penpen kut! Täŋkaŋ
 kudupi yot täŋo tuŋum yäpmäj kunayäj
 täkaŋ in kudupiinik itkot. Imaka nämo initta
 yäjiwärani u nämoinik injitneŋ.

¹² Täŋpäkaŋ äpämaŋ kunayäj täkaŋ uwä kikäŋutpäŋ
 bäräneŋ terak, äbekjiye orajiyetä bian iwan
 yabäŋ umuntaŋ Isip nanik äpämaŋ kuŋkuŋo
 ude nämo api kuneŋ. Nämo, Yawe, Isrel täŋo

---

* 52:11: 2Ko 6:17

Anututä intäjukun mäden täñ tamiñpäñ api tämagut yäpmäñ kwek.

13 Nadäkañ? Epän ämanatä epäni täñpayäñ täyak u täñirän bureni api ahäwek.

Ude täñirän wäpi yäpmäñ akuñpäñ iniñ orerirä wäp biñam ärowani api yäpek.

14 Upäñkañ unitäño injami dapun ba gupi uwä wawani, äma bumik nämo. Unita äma mäyaptä kawä inide kubä täñkuñ.

15 * Täñpäkañ äma mäyaptä kawä waki täñkuño udegän äma äbori äboritä epänita nadäwä ärowani api täneñ. Ba kome täño äma ärowanitä kañpäñ jäkjäk yamäñpäñ mankum api itneñ.

U imata, dapuritä imaka kudupi ude api kawä täreneñ, ba man kudupi ude api nadäwä täreneñ.

53

Aisaia 53

1 * Täñpäkañ manbiñam jukunin gänañ äpmonkuko u netätä nadäkinik täñkuk? Ba Yawe täño kudän kudupi netätä kawän tärenekuk?

2 Täñpäkañ Yawetä nadäñ imiñirän injami terak päya dätäki ude, ba kome kawukiken mujipitä jäwäri äpmonpäñ käruki tädorani ude ahäñkuk.

Upäñkañ u nintä kañgärip tänehta injami dapun säkgämän ude uwä nämo ahäñkuk. Jide

---

* 52:15: Rom 15:21   * 53:1: Jon 12:38; Rom 10:16

tänpän täktäki täga kubä täjirän unita gäripi nadänam?

3 Nämö, ämatä u kaņpän eroni nadänpän mäde ut imiņkuņ. Uwä komi bäräpi gänaņ kuņatpän butewaki täņo mebäri kawän täreņkuņ.

U äma waki yäņ yänpän kakta bitnäņkumäņ. Ba äma äpaniinik yäņ yänpän nadäņ äwaräkuk täņkumäņ.

4 * Upänkaņ uwä nintäņo butewakinin buramiņpän nintäņo komi bäräpinin kotaņkuk. Ude täjirän kaņpän nintä sära man ŋode yäņkumäņ; Wisik, Anututä mominita yänpän kowata imitak.

5 * Tänpäkaņ nintäņo peņawäkninta yänpän nägät piņkuk. Ba nintäņo gwäjiwanita yänpän däpmäņ käkätkuņ.

Ba momi täņo kowata uterak äroņkuko unitä nipmanpän tägaņkumäņ. Tänpäkaņ unitäņo jibi unitä nintäņo jibi tänpewän tägaņkuk.

6 * Tänpäkaņ nin kuduptagän yawak peņawäk täņpani ude itkaņ nininken gärip terak kuņatkumäņ.

Täņitna Yawetä mominin täņo kowata ninin yäpnaņi u terak buņätkuk.

7 * * U komi bäräpi imiņkuņo upänkaņ ini yäpmäņ äpänpän man kubä nämö yäņkuk. Uwä sipsip gubaņi utta yäpmäņ kuk täkaņ ude yäņikņat yäpmäņ kuņkuņ.

---

* 53:4: Mat 8:17 * 53:5: 1Pi 2:24 * 53:6: 1Pi 2:25 * 53:7: Rev 5:6 * 53:7: Apos 8:32-33

Ba pujiŋi madäŋ yämiŋirä man nämo yäk täkaŋ ude mankum itkuk.

8 Uwä jop ikŋatpäh manken tenpäh kumäkta yäŋtäreŋ imiŋkaŋ yäpmäh päŋku utkuŋ.

Täŋpäkaŋ noriye bok kuŋatkuŋo uken nanik kubätä ŋode nämo nadäwän tumbuŋ; Nintäŋo peŋawäkninta yäŋpäh utkuŋ.

Ba näkŋo äbot täŋo momita kome terak irit kuŋatkuŋari däpmäh täkŋeŋkuŋ yäh nämoinik nadäwän täreŋkuŋ.

9* Uwä ämata komi yämani nämo, ba yäh-yäkŋarani man nämo yäwani upäŋkaŋ äma waki-waki-kät äneka yäŋtäreŋkuŋ. U kumäŋirän tuŋum äma täŋo awaŋken äneŋkuŋ.

10 Upäŋkaŋ Yawetä ini nadäŋ imiŋirän däpmäh käkärirä komi nadäŋkuk. Bureni, Yawetä nadäŋirän nintäŋo momi tärewekta äma u iniken gupipäh ärawa ude täŋkuk.

Ude täŋkuko unita kadäni käroŋi api irek. Itkaŋ kodakiniye ahäŋirä api yabäwek. Ba Yawe täŋo nadäk tawaŋ u iwatpäh täŋirän bureni api ahäwek.

11 Täŋpäkaŋ Yawetä ŋode yäyak; Bänepitä komi butewaki nadäwayäh täko unitäŋo bureni ahäŋirän oretoret api nadäwek.

Täŋkaŋ epän ämana siwoŋi u nadäk-nadäkitä äma mäyap täŋkentäh yämiŋirän iŋamnaken siwoŋi api itneŋ. Ba waki-wakini äma unitä api kotawek.

---

* 53:9: 1Pi 2:22

12* **Mebäri unita äma wäpi ärowani bämopiken näk wäp biŋam ärowani api imet.**

Ude täjira äma kehäromitä ämikken iwan täjo kehäromi yäpmäŋ äpäŋpäŋ tuŋumi yäyomäгатkaŋ yäpmäŋ daniŋpäŋ epän ämanata moräki api imineŋ.

U imata, u äma iŋamiken äma wakiwaki täŋpani ude äworeŋpäŋ iniken irit iniŋ kireŋpäŋ kumbuk. Bureni, ude täŋkuko uwä äma mäyap täjo momi kotaŋkuk. Ba waki täŋpani täŋkentäŋ yämikta yäŋapik man yäŋkuk.

55

Aisaia 55:1-11

Ekäni täjo iron pähap

1* **Yawetä ɲode yäyak;**

Eruk, umeta kotäkjin kawuktak täkaŋ in äbäkaŋ ume gwet tama naŋput! Ba moneŋjin nämo kuŋat täkaŋ inäwä äbäŋkaŋ ketem näkken yäpmäŋkaŋ naŋput yäk.

Täŋkaŋ äbäŋkaŋ ume gäripi nikek, gwäki nämo ɲo yäpmäŋkaŋ naŋput yäk.

2* **Imata ketem bureni näмота moneŋ pek täkaŋ? Ba naŋpäŋ koki nämo täŋpanita komi piä imata täk täkaŋ?**

Ude nämo, näkɲo man buramiŋpäŋ näkä täwet täyat ude tänayäŋ täjo uyaku ketem tägämäninik kubä tamiŋjira naŋpä tokŋekinik api täneŋ.

---

* **53:12:** Mak 15:28; Luk 22:37   * **55:1:** Sam 42:2, 63:1; Jon 4:10-14, 7:37-38; Rev 21:6, 22:17   * **55:2:** Mat 15:9; Rom 9:31, 10:2-3; Plp 3:7; Hib 13:9; Rom 10:17; Sam 22:26

3 * Unita ämawebenaye, nadäwut. Näkken ämnyäñ
täkañ u säkgämän api itneñ. Äbäñirä inkät
topmäk-topmäk, tärek-täreki nämo api täñpet.

Täñkañ Devitta nadäñ imikinik täñkuro udegän
inta nadäñ tamikinik api täñpet.

4 Täñpäkañ Devit uwä äma komeni komeni u
yabäñ yäwatta kehäromi ba wäpi imiñkut.
Ude täñpäñ uterak ämawebe u kehäromina
kwawak yäwoñärenkut.

5 Täñ epän udewanigän inta tamayäñ yäk. Inä
ämawebe äbori äbori, komeni komeniken
man pewä kuñirä inken api ämneñ.

Bian intä unita nämo nadäwani ba unitä inta nämo
nadäwani upäñkañ inken bäräñeñinik api
ämneñ.

Imata, Ekäni Anutujin, Isrel äbot intäñjo Anutu
kudupi näkä täñpewa u bureni-inik api
ahäwek. Täñkañ näk wäpjin biñam api tamet.

6 * Eruk, apiñjo Yawe tuängän itpäñ inta itsämäñtak
unita inä äyänutpäñ Yaweken gera yänpäñ
dubiniken kut.

7 Ämawebe waki täñpani, kädet waki u penpäñ äneñi
täkta nämoinik nadäñpäñ äneñi Anutuken
kuk täkot.

Nadäkañ? Anutu uwä ämawebe iniken äyänutpen
äbäk täkañ unita orañ yämiñpäñ momi pen
yämikta gäripi nadäk täyak.

---

* 55:3: Mat 11:28; Jon 6:37; Apos 13:34 * 55:6: Sam 14:2, 27:8;
2Ko 6:1-2; Hib 2:3

- 8 Tənpəkaŋ Yawetä ƚode yäyak; Näkƚo nadäk-nadäkna u intäƚo ude nämo. Ba näkƚo täktäkna inigän inigäninik, intäƚo ude nämo.
- 9 * Kunumtä kome kakätənpəŋ punininik itak udegän näkƚo täktäkna ba nadäk-nadäknatä intäƚo irepmitinik täyak yäk.
- 10 * Tənpəŋ näkƚo manna uwä iwän ude. Iwäntä tənkaŋ äneƚi äyənütpeŋ näkƚaken jop nämo abäk täyak. Nämo, u kometa ume iminirän kome terak ketem säkgämän ahäk täkaŋ yäk. Ahänirä ämatä ätu yəpmənpəŋ nankaŋ ätu yerita pek täkaŋ.
- 11 * Eruk, mena jinom udegän, u kwekopəŋ näkƚaken jop täga nämo äbek. Nämo, näkƚo manna u piä ude tənpeŋ yəŋ nadäk pek täyat u pära nämo täk täyak. Nämo, u kuŋpeŋ näkƚaken gäripna u dəpməŋ tärek täyak.

56

Aisaia 56:1-8

Anututä ämawebe gägäni api yämagurek

- 1 Yawetä ämawebeniye ƚode yäwetak;
Näk tənƚkentəŋ taminpeŋ tämagurayəŋ täyat u kadäni kerəp täyak unita in kudän siwoŋi tənpeŋ kuŋat täkot. Ba äma ätu oraŋ yäminpeŋ tənƚkentäk-kentäk tən yämik täkot.

---

* 55:9: Rom 11:34-36 * 55:10: 2Ko 9:10 * 55:11: Mat 24:35; Luk 8:11-16; Rom 10:17

2* Nadäkaŋ? Äma ude täk täkaŋ, ba Sabat orekiritta nadäŋirä ärowani täk täkaŋ, ba waki täkta nämo pidämtak täkaŋ, äma udewani näkŋo oretoret terak it täkaŋ.

3* Täŋpäkaŋ ämawebe kome kukŋi käda nanik Yawe täŋo ämawebe yäpurärätpäŋ bok it täkaŋ uwä ŋode nämo yäneŋ; Yawetä nin iniken ämawebeniye kät iniŋ oretta yäjiwät täyak yäŋ nämo nadäneŋ.

Ba äma yabäni däranitä imaka, ŋode nämo nadäneŋ; Nanakna nämo unita wäpna biŋam ikek nämo, päya kubit täwani ude itat unita Yawetä iniken ämawebeniye kät säkgämän itta yäjiwät täyak yäŋ nämo nadäneŋ. Nämo!

4 Yawetä äma udewani ŋode yäwetak; In Sabat orekiritta nadäŋirä ärowani täŋpäŋ kudän näkä gäripi nadäk täyat u iwatkaŋ topmäk-topmäkna täŋo man gwäk pimiŋpäŋ iwatnayäŋ täŋo uwä inta ŋode api täŋ tamet;

5 Nadäŋ tamiŋpäŋ näkŋo yotken wäp biŋam säkgämän api tamet. Wäp biŋam tamiŋira ämawebenaye bämopiken penta täga api it yäpmäŋ äronen. Bureni, wäpjin biŋamtä ämawebe nanakiye nitek täŋo wäpi biŋam api yärepmirek.

6 Ude yäŋkaŋ Yawetä ŋode yäyak; Ämawebe kome kukŋi käda nanik ämawebenaye yäpurärätpäŋ bok itkaŋ näka nadäŋ namikinik täŋkaŋ näk gämotnaken itkaŋ

---

* 56:2: Ais 55:7; Sam 1:1, 24:4-6, 85:9; Jer 7:3-10; Mat 3:2; Luk 11:28; Jon 7:17; Rom 10:6-10; Rev 22:14 * 56:3: Mat 8:10-11; Apos 8:27, 10:1-2, 13:47-48; Rom 2:10-11; Efe 2:12; 1Jo 3:1; Rev 3:12

watä piä tãñ namik täkañ, ba Sabat orekirit kadänita nadãñirä ärowani täñpãpãñ topmäk-topmäk tãño man iwat täkañ in uwä oretoret täkot.

7* Imata, näkña tämagut yãpmãñ Saion pomnaken api kwet. Täñpãñ yãñapik yotnaken tepmañpãñ oretoret api tamet. Ude täñira nanin oretta bukänaken ärawa tãñ naminirä kañpãñ gäripi nadãñpãñ api nadãñ tamik täñpet yäk.

Unita nadäkañ? Näkño kudupi yot uwä ämawebe komeni komeni kudupta äbä itpãñ yãñapik man yãñ naminenña api irek.

8* Täñpãkañ Ekäni Yawe ärowani, Isrel ämawebeniye iwan tãño komi piäken nanik äneni yãmagut pãbä komeniken yepmañkuko unitä ñode yãñkehãrom tañkuk; Äma gägäni ätu ämawebenaye ukät bok itta yãmagut pãbä api yepmañpet yäk.

57

Aisaia 57:15-21

Anututä ämawebeniye tãño momi api peñ yãmek

15* Anututä ñode yäyak;

Näk intãjukun ba ärowaniinik api it yãpmãñ ärowet. Wãpna kudupi mãhemi.

Näk kunum punin terak kudupi yotpãrareken it täyat upãñkañ ämawebe mominita nadãwä waki täñpãkañ inita nadãwä äpani täk täkañ uken bok it täyat.

* 56:7: Mat 21:13; Mak 11:17; Luk 19:46

* 56:8: Jon 10:16

* 57:15: Sam 51:17, 113:4-6, 138:6; Rev 15:4

Näk äma bänepi yäpmäj äpani u yäpmäj akuk täyat.
Ba äma mominita nadäwä waki täjpani
bänepi täjpidäm tak täyat.

16 Yänpäj-yebek ba kokwawak man kadäni käronita
nämo api yäweret. Nämo, ude täjpayäj täro
uwä ämawebe irit yämiñkuro u täjpewa paot-
neñ.

17 Ämawebenaye u monen tuñumta ämäñi täktäk
unitä momi pähap täjnkuko unita näkä
kokwawak pähap nadäjpäñ däput. Näk
mäde ut yämiñpäñ däpuro upäjkañ uwä
nämo nadäjkañ ehutpäñ iniken gärip pen
iwatkuñ.

18 Ude täjirä yabäk täyat upäjkañ api yäpa täganen.
Ude täjpäñ yäj-yäkñat päñku ämawebe bute-
waki terak kuñarani u bänepi api täjpa ga-
pun tänen.

19 * Bureni, äma banken ba tuän it täkañ uken
kwini bureni api ahäj morewek. Täjkañ
näkä api yepmañpa täganen. Yawe näkña
ude yäyat.

20 Täjpäkañ äma waki täjpani uwä gwägutä tokät
täyak udewani. U kwikinik täga nämo it-
nen. Nämo, gwägutä okä näbä ba jirañ ureñ
päñku gägäniken pek täyak ude kudän waki-
waki wari täk täkañ.

21 * Unita waki täjpaniken säkgämän irit nämo api
ahäwek. Yawe näkä ude yäyat.

---

* 57:19: Mak 16:15; Apos 2:39; Efe 2:17   * 57:21: Ais 48:22

58

*Aisaia 58:1-9**Anutu iniņ oretoret kădet bureni*

¹ Ekănită ŋode yăyak;

Kotăkka pewi maņpăpăņ nămo yăwen. Gera taņigăn, womat mămă ude yăņpăņ âmawebenaye, Jekop tăņo äbotken nanik momi ba kădet wakini unita kaņ yăwet.

² Uwă ŋode năwet tăkaņ; Nin kepma kepma găk ganiņoret tăkamăņ. Ba găkņo kădetka tăga nadăna tărewăpăņ u iwatta găripi păhap nadăk tăkamăņ yăņ yăk tăkaņ.

Ba năkă бага man siwoņi yăwoņărekta năwet yabăk tăk tăkaņ. Ba găk dubikaken kukta găripi păhap nadăk tăkamăņ yăņ yăk tăkaņ.

Upăņkaņ jop manman yăk tăkaņ.

³ U ŋode năwet tăkaņ; Ekăni, găk ganiņ oretta nakta jop it tăkamăņ upăņkaņ imata nămo nibăk tăyan? Ba ninin yăpmăņ äpăņpăņ kuņaritna găk imata nămo nadăņ nimik tăyan?

Ude yăņiră năkă kowata ŋode yăwetkut; Ude nămo. In naniņ orerit injinken găripiņ iwatpăņ tăņit tăk tăkaņ yăk. Ba epăn âmajiyeta komi yămik tăkaņ yăk.

⁴ Naniņ oretta yăk tăkaņ upăņkaņ tăktăkjin u inipărik. U ŋode; Man wărăt-wărăt tăņpăņ ketjin mugwăjiņpăņ notjiye dăpmăk tăkaņ. Ude tăņkaņ năkken yăņapik man yăņiră tăga nămo api nadăņ tamet.

5 Jide? Näk naniņ oretoret kädet iwat täkaņ uwä nadäņ nimik täyak yäņ nadäk täkaņ?

Tek wakiwaki täņkaņ butewaki inam dapun ijinpeņ kuņaritna Yawetä bänep täga nadäņ nimän yäņ nadäk täkaņ? Kudän udewani uwä naniņ oretoret kädet bureni yäņ nadäk täkaņ?

Nämoinik! Kudän udewanita gäripi nämö nadäk täyat.

6 * Täņ näkä kudän ŋodewanita nadäņjira naniņ oretoret kädet bureni täk täyak;

Äma, äma ätu täņo komi piä terak it täkaņ unitäņo bäräpi ketären yämiņpäņ kädet tägatäga täņ yämik täkot.

7 * Ba äma nakta yeņirä ketem yämik täkot. Ba äma jäwäri, patpat bägupta wäyäkņek täkaņ udewani yämagut yäpmäņ injin yotken ärok täkot. Ba äma teki nämota tek yämik täkot. Ba nägät moräkjiyetä bäräpi kaņ-ahäņirä mäde nämö ut yämineņ.

8 * Täņ intä kudän udewani näkä gäripi nadäk täyat u tänayäņ täņo uwä näkä bäräpijin bäräņek api datären tamet, tamimaņ täņo peņyäņektä bipani täņo bipmäņ urani iwat kirek täyak ude. Ude täņjira säkgämän api itneņ.

Täņkaņ Anutujin siwoņitä intäjukun api täņ tamek, ba Yawejin täņo kehäromitä mädejinken watä

---

* 58:6: Mat 25:34-40; Jem 1:27, 2:15-16; 1Jo 3:17-18 * 58:7: Mat 25:35 * 58:8: Sam 112:4; Apos 10:31,35

api it tamek. ⁹ * Tänpäkaŋ intä näkken
yänapik man yänayäŋ täkaŋ uwä api nadäŋ
tamet. Inä ämata komi yämik-yämik, ba wäpi
yäpmäŋ äpäk-äpäk ba yänärok man yäwet-
yäwet kädet u mäde ut yäminayäŋ täŋo uwä
ude api täŋ tamet yäk.

60

Aisaia 60:1-6

*Jerusalemtä Anutu täŋo penyänjek terak säkgämän
api irek*

¹ Ekänitä Jerusalem ŋode iwetak; Gäkŋo
penyänjek äbäŋ gamitak! Yawe täŋo penyänjek
säkgämäntä gäkä terak ijiŋ-yänetak unita akuŋpäŋ
edap dapuri ude ijiŋ-yäŋe! ² U ka! Gubam
kubiritä äbori äbori komeni komeni uwäk täŋirän
bipmäŋ urani pähap gänaŋ itkaŋ. Upäŋkaŋ Yawetä
gäkä terak ijiŋ-yänjek täyak. Ba iniken ägonitä
uwäktäŋ gamik täyak. ³ * Täŋirän ämawebe komeni
komenitä gäkŋo penyänjek kaŋpäŋ gäkken api
ämneŋ. Bureni, edap dapuritä pom terak tädoreko
udegän penyänjeŋiri kome unitäŋo intäjukun ämatä
akumaŋ gäkken api ämneŋ.

⁴ Eruk, ijiwi kwäpäŋ yabäŋ äyänut tä;
Ämawebekaye uken-uken kuŋtäŋpä kuŋkuŋo u
äneŋi äbäkaŋ. Nanakaye ban naniktä äbäkaŋ.
Ba äpetkaye imaka, buramiŋ yäpmäŋ äbäkaŋ.
⁵ Ude äbänirä yabänkaŋ bänepka gupka kuduptä
oretoret pähap api nadäwen. Tänpäkaŋ kadäni
ugän gäpe taŋi taŋi gwägu pähap terak kuŋaranitä

* **58:9:** Sam 34:15   * **60:3:** Sam 67:1-4; Ais 2:2-5; Rev 21:24

kome banken nanik tuɲum säkgämän säkgämän yäpmän gäkken api ämneɲ. ⁶ Täñkaɲ Midian Efa komeken nanik kamel mäyaptä äbä gäkken api it tokɲeneɲ. Ba Siba nanik ämawebe gol ba imaka käbäɲi säkgämän nikekpäɲ yäpmän äbäɲpäɲ Yawe täɲo wäpi biɲam api iniɲ oretneɲ.

61

Aisaia 61

Manbiɲam tägagämän kubä

¹ * Yawetä näk äma jopi jäwäri manbiɲam tägagämän yäñahäɲpäɲ yäwetta iwoyäɲpäɲ olip gakiɲi piɲ näbatkuko unita ɲode nadätat; Ekäni Yawe täɲo Munapiktä näk magätak. Täɲpäɲ Yawe uwä ɲode täkta nepmaɲpän kuɲkut; Ämawebe butewaki nadäwätäk terak kuɲarani u bänepi yäpätägakta, ba äma komi piä terak irani ɲode yäwetta; Anututä täɲkentäɲ tamiɲirän jop api äpämaɲ kuneɲ. ² * Ba ɲode yäñahäɲpäɲ yäwetta nepmaɲpän kuɲkut; Yawe Anututä ämawebeniye oran yämiɲpäɲ iwaniye däpmäkta kadäni ahätak. Täñkaɲ ämawebe täɲbute täɲtäɲ kuɲarani u yäniɲ kawatakta naniɲ kireɲkuk. ³ Bureni, Saion ämawebe konäm butewaki terak itkaɲ u täɲkentäɲ yämiɲira butewakini paoränkaɲ oretoret api täneɲ. Ba täɲkentäɲ yämiɲira butewaki kap peɲpäɲ oretoret kap api tenneɲ. Täñkaɲ ämawebe uwä päya kehäromi Yawetä ini piwani bumik api itneɲ. Uwä kehäromigän itkaɲ kudän siwoɲi täɲpeɲ api kuɲatneɲ. Ude täɲpeɲ kuɲatnayäɲ täɲo uwä Anutu

* **61:1:** Mat 11:5; Luk 7:22   * **61:2:** Mat 5:4; Luk 4:18-19

täño mebäri säkgämän kwawak irirä api inin oretneñ.

⁴ Tänpäkañ ämawebe inä yot yäpmän äreyäwani u äneñi api täñkodak utneñ. Ba yotpärare wañkuño u äneñi kome ket utpäñ api yäpä-täganenñ. ⁵ Täñkañ äma ban naniktä äbä yawakjiye watäni api it yämineñ. Ba äma kome kubäken naniktä äbäñpäñ ketem epänkät wain epänjin api täñ tamineñ. ⁶ * Tänpäkañ kadäni uken irit mebäri kubä api itneñ. Inta Yawe täño bämop äma, ba Anutu täño watä äma yäñ ude api täwetneñ. Täñkañ äma äbot komeni komeni täño tuñum terak itkañ monenñ tuñum unita biñam api yäneñ.

⁷ * Tänpäkañ mäyäk terak itkuño upäñkañ komejinken äneñi itkañ bian itkuño u irepmiñpäñ ahäñ bumbum terak api itneñ. Bureni, jirañ ude itkuño upäñkañ oretoret tärek-täreki nämo api täneñ.

⁸ U imata, Yawe näkä kudän siwonjita gäripi nadäk täyat. Iwantä ämawebenaye tänyäkñarani täñpäñ imakani kubota täñ yämiñkuño unita gañani pähap nadäk täyat. Unita yänkehärom tañkuro udegän ämawebenayeta gwäki täga yämiñpäñ ukät topmäk-topmäk tärek-täreki nämo api täñpet. ⁹ Ude täñ yämiñira äma komeni komenitä kodakiniye täño biñam api nadäneñ. Bureni, ämawebe komeni komeni äbotnaye u yabäñpäñ-nadänayäñ täkañ uwä ñode api yäneñ; Äma äbot ño Yawetä iron tañi täñ yämani yäk.

Säkgämän irit bureni api ahäwek

---

* **61:6:** Kis 19:6; Rom 12:1; 1Pi 2:5,9; Rev 1:6 * **61:7:** Sam 16:11; 2Te 2:16

10 * Tänpäkaŋ Jerusalemtä ɲode yäyak; Yaweta gäripi pähap nadäk täyat. Bänepnatä Anutunata oretoret täŋ imik täyat. U imata, u nämagutkuko unita. Unitäŋo täktäki siwonjitä tek säkgämän ude täŋ namik täyak. Ba unitäŋo täŋkentäktä ämawebe kodakitä epnayäŋ tek epmäget säkgämän täk täkaŋ ude täŋ namik täyak. ¹¹ Bureni, kome terak päya dätäki imätpäŋ kärük abäk täkaŋ, ba epänken ketem tokän kärük tädot täkaŋ udegän Yawe ärowani täŋo meni jinom terak kudupi irit säkgämän api ahäneŋ. Tänpäkaŋ äma äbori äbori injamiken iniŋ oretoret api ahäwek.

62

Aisaia 62:1-12

Jerusalemtä wäp kodaki api yäpek

¹ Jerusalem, gäk nadätan? Näkä mancum nämö api iret. Nämö, gäka yänpäŋ ehutpäŋ yänapiŋtäyiwa Ekänitä täŋkentäŋ gamiŋirän irit säkgämäntä gäkä terak kwawakinik kaŋ ahäwän, kome dapuritä tamimaŋ peŋyänek täyak ude, ba bipmäŋ urani gänaŋ topäntä ijiŋ-yänek täkaŋ ude.

² Anututä ude täŋkentäŋ gamiŋirän ämawebe komeni komenitä äneŋi kodak taŋpäŋ iriri api gabäneŋ. Ba unitäŋo intäjukun ämatä gäkŋo epmäget kudän kakinik api täneŋ. Tänpäkaŋ Yawetä wäpka kodaki kubä gäweränkaŋ ugänpäŋ api gäwet täneŋ.

³ Bureni, Yawe Anutukatä gäk gabäŋgärip api täŋpek, ämatä porak gwäki ba notek merärokita gäripi nadäk täkaŋ ude.

---

* **61:10:** Rom 5:10; Plp 3:9; Rev 7:14

4 *Kadäni uken wäpka Eni Sinsim yän wari nämo api gäwetneḡ, ba Kome Waki Kawuki yän wari nämo api gäwetneḡ. Nämo, wäpka kodaki kubä ḡode api gäwetneḡ;
Anututä gäripi pähap nadän gamik täyak.

Ba kubä ḡode api gäwetneḡ;
Äpi nitek.

U imata, Yawetä gabänpän gäripi pähap api nadän gamek, ba komekawä webenita ude äneḡi api yäpek.

5 Äma gubanitä webe gubanḡi, ämakät nämo pärani ukät epmänpän bok itdeḡo udegän äma gäk tänpän gepmanḡkuko unitä gäk webenita api yäpek.

Ude tänpän äma gubanitä webeni kodaki kanpän gäripi pähap nadän imik täyak udegän Anutukatä gabänpän gäripi pähap api nadän gamek.

6 Eruk, Jerusalem yewa watäni itta äma yepmanḡkuro u kepma ba bipani meni nämo tänpipineḡ. Äbot tänpäni in Yawetä täḡkentän tamikta gera yäk täkanḡ in itpäḡ-nadäk nämo tänpän gera pen yänḡirä inta nämo api guḡ täwek.

7 Gera ehuranigän yänḡirä Jerusalem äneḡi täḡkehärom täḡirän ämawebe äbori äbori inḡamiken intäjukuninik ude irirän kanḡan biḡam kanḡ yäwut.

---

* 62:4: 1Pi 2:10; Jon 3:29; 2Ko 11:2; Efe 5:25-27

- 8 U imata, Yawetä yänkehäromtak man ñode yänkuko uwä keru kehäromitä bureni api pewän ahäwek; Ketem piäjinken nanik iwan yabän äwaräkuk täñjira wari nämo pübä api yäpneñ. Ba äma ban nanik udegän, yabän äwaräkuk täñjira wain ume injin täñpani wari nämo pübä api yäpneñ.
- 9 Nämo, ketem piñkuño unitäño bureni u injin nanpän Yawe näkño wäpna biñam api yäpmän akuneñ. Ba wain piä täñpän watäni it täñkuño u imaka, injin wain ume täkätpän näkño kudupi yot gänäñ naniñ oretta api näneñ.

Yäpätägak äma bureni äbätak!

10 Unita ämawebe Jerusalem täño yewa gänäñ itkan in kudup akuman gägäniken kut. Kuñpän ämawebe ämnyän täkan unita kädet yäpä-tägawut. Kubat-kubat yejamänpän mobä kädet miñin pätkan u kudup yäpmän kewewut. Ude täñirä ämawebe komeni komenitä ñode api kanpän nadäneñ; Yawetä ämawebeniye äneñi yämagurayän täyak yän api nadäneñ.

11 *Nadäkan? Yawe uwä yänahäk man ñode pewän komeni komeni kuñat moreñkuk; Saion ämawebe ñode kan yäwerut; Tämagutta yäwani u äbätak. Täñkan ämawebe iwan keru terak nanik yäyomägakuko u bok yäpmän äbätak! 12 Eruk ämawebe unita Kudupi Ämawebe, Yawetä iwan keriken nanik yämagurani yän api yäwetneñ. Täñpäkan Jerusalem, wäpka ñode api gäwetneñ;

* 62:11: Ais 40:10; Rom 10:11-13; Rev 22:12

Yotpärare gäripi pähap, ba Yotpärare Yawetä änenji päbä irani yän api gäwetneņ.

63

Aisaia 63:7-10

Anututä Isrel ämawebe nadän yämikinik täņkuko unitäņo manbiņam

⁷ Yäke! Yawe täņo orakoraki säkgämän unitäņo mebäri yänahäwayän.

Ba unitäņo täktäki täga unita yänpäņ wäpi yäpmän akwayän.

Yawe uwä Isrel ämawebe ninta butewaki nadän niminpäņ nadän nimikinik täk täyak. Täņkaņ imaka säkgämän säkgämän mäyap täņ nimik täyak.

⁸⁻⁹ Nadäkaņ? Yawetä ŋode yänkuk; Äbot ŋowä näkņaken äbot. Ämawebe uwä täņnäkņatpäņ mäde nämo api ut namineņ.

Yawetä ude yänpäņ komi bäräpiken nanik yämagutkuk.

Komi bäräpi nadänkuņo u komi bäräpi bok nadänkuņ.

Ba täņkentän yämiņkuko uwä aņero ini dubiniken irani unitä bumik täņkentän yämiņkuk.

Uwä nadän yämikinik täņkaņ butewaki nadän yämiņpäņ wädän tädotpäņ yepmaņkuk.

Ude täņkaņ kadäni käreņi boham watäni säkgämän itpäņ yämagut yäpmän kuņatkuk.

¹⁰ * Ude täņkuko upäņkaņ peņawäk kädet terak Kudupi Munapikita bäräpi iminkuņ. Ude

---

* **63:10:** Apos 7:51; Efe 4:30

täjirä Yawetä ini-tägän iwani däkņeņpāņ
äboriyekät ämik täņkuņ.

66

Aisaia 66:10-14

Jerusalemtä irit säkgämän api kaņ-ahäwek

10 Ämawebe Jerusalemta gäripi nadäk täkaņ in
Jerusalem kome mähemkät oretoret täņput.

Ba Jerusalemta butewaki nadäņ imik täkaņ in
bänep täga penta nadäwut.

11 * U imata, Jerusalem unitä nonoņi säkgämän
tepmäņ towiņirän naņ tokņek api täneņ.
Täņirän täņ-bumbumita gäripi pähap api
nadäneņ.

12 U imata, Yawetä ņode yäyak; Nadäkaņ? Näkä
yäwakaņ ahäņ bumbumtä ume pähaptä-yäņ
Jerusalem kome uken tärek-täreki nämo api
abäņ irek. Ba äma äbori äbori täņo tuņum täņ-
bumbumtä ume tokät täkaņ ude api täņ imek.

Täņpäkaņ äperiye nanakiye ude itkaņ Jerusalem
täņo nonoņi naņirä miņiye naniyetä äperiye
nanak bäyaņ yepmäņitpäņ maņpä ärowäkaņ
yeņdatnäņ-datnäņ täk täkaņ Jerusalemtä inta
ude api täņ tamek.

13 Bureni, miņiyetä nanakiye yäniņ kämät täkaņ
ude Yawe näkä api taniņ kawat täwet. Täņira
Jerusalem uken kwiniņän api itneņ.

14 Täņpäkaņ u kaņpäņ bänepjintä oretoret api
täņpek. Täņirän gupjintä wädan gwijikitä-
yäņ api kehäromtak täneņ.

---

* 66:11: Sam 19:10, 119:18; Jon 6:53; 1Pi 2:2

Tänpäkaŋ ɲode nadäwut; Yawe näkä täktäkna kehäromi uwä watä ämanaye inta kwawak api täwoŋärewet. Täŋ iwanayetawä kokwawakna pähap api yäwoŋärewet.

Aisaia 66:15-24

¹⁵ U kawut! Yawe uwä kädäp mebet ikek äbätak. Uwä äma kokwawak nadäŋ yämik täyak u komi yämikta iwän mänit terak bumik pit kubägän äbätak. ¹⁶ Ämawebe komeni komeni kowata yäpmäkta biŋam täkaŋ uwä Yawetä kädäp mebet kenta päiptä däpmanjirän mäyaptä api kumenŋ.

Ämawebe komeni komenitä Anutu gämoriken api itneŋ

¹⁷ Tänpäkaŋ Yawe näkä ɲode yäyat; Ämawebe anutu jopi yäniŋ oretta kudupi itnayän nadänpän kon täk täkaŋ u, ba naŋ yämikiye yäniŋ oretta piä tobätken kuk täkaŋ ba ämawebe but tetnaŋ tohari ba ketem ätu näkä taräki yän nadäk täyat u nak täkaŋ uwä, ämawebe udewani täŋo paotpaori kadäni keräp täyak. ¹⁸ Näk unitäŋo bänep nadäk-nadäki ba täktäki u yabänpän-nadäk täyat. Unita ärewayän täyat uwä ämawebe äbori äbori man kotäk mebäri mebäri yänbutuŋ päbä yepmanpa näkŋo kehäromina penjähnek ikek u api käneŋ. ¹⁹ Ude tänpän bämopiken kehäromina kwawak api pewa ahäwek. Täŋkaŋ ämawebe ätu yabän korewayän täyat u äma äbori äboriken api yepmanpa kuneŋ. Yepmanpa ätu Tasis yotpärareken api kuneŋ. Täŋ ätu Libia äbot ba Lidia äbot, äpa gwäjikta mebäri nadäwani uken api kuneŋ. Täŋ ätuwä Tubal kome, ba Grik kome api kuneŋ. Bureni, uwä kome ban,

wäpna biñam nämo nadäwani ba epmäget kudän ba peñyärekena nämo kañpäñ nadäwaniken api kuney. Päñku äma äbori äbori u bämopiken näkño wäpna biñam ärowani u api yäñahäney. ²⁰ Täñkañ notkaye komeni komeni it täkañ u yämagut yäpmäñ kudupi pomna Jerusalem yotpärareken itak uken iron Yawe näka täñ namikta ude api ämney. U hos, doñki, kamel ba karis mebäri mebäri uterak api ämney. Yämagut yäpmäñ ämnayäñ täkañ uwä Isrel ämawebetä ketem, käbot ärutpak täwani gänañ peñpäñ irona Yawe näkño kudupi yotken yäpmäñ ärok täkañ ude bumik api täney. ²¹ Ude täñirä uken nanik ätu bämop äma ude itta api yepmañpet, ba ätutä Livai täño äbot yäpurärätpäñ kudupi yotken piä täkta iwoyäñpäñ api yepmañpet yäk.

²² * Täñpäkañ Yawe näkä ñode yäkgän täyat; Kunum ba kome kodaki täñpayäñ täyat unitä inamnaken pen api it yäpmäñ kudeño udegän wäpjin biñam ba äpetjiye nanakjiye kämi ahänayäñ täkañ u pen api it yäpmäñ äroneñ yäk. ²³ Täñpäkañ Komepak Kodakitä Komepak Kodaki, ba Sabat Kadänitä Sabat Kadäni ämawebe äbori äboritä äbä Yawe näka api gwäjin äpmon namik täney. ²⁴ * Täñkañ äpämañ kuñpäñ ämawebe peñawäk täñ namani u kumäñpäñ parirä api yabäney. Ämawebe u gupi gänañ yamun tärek-täreki nämotä nañ eräñirä kädäp mebet tärek-täreki nämotä gupi api ijin yäpmäñ ärowek. Täñirä ämawebe komeni komenitä yabäñirä taräki kubä api täney.

* **66:22:** Ais 65:17; 2Pi 3:13; Rev 21:1

* **66:24:** Mak 9:48; 1Te 2:15-16; Rev 14:10-11, 19:17-21

Anutu Täŋo Man
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Tuma-Irumu Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela Olpela Testamen long
long tokples Tuma-Irumu long Niugini

copyright © 1997, 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuma-Irumu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

914cbf46-f59a-54d1-b209-0f763534edb5